

МОЖЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

Соціально-економічна стабільність суспільства, забезпечення якості життя населення значною мірою залежить від надійності та ефективності функціонування інфраструктури постачання електроенергії. Електроенергетика України має достатні потужності генерації і розвинену мережу для постачання електроенергії споживачам, проте наявні проблеми, зумовлені технологічною відсталістю, зношеністю її основних фондів, недосконалістю системи управління, непрозорою нормативно-правовою базою та іншими, наближають її до кризового стану.

Значні втрати електроенергії при виробництві, транспортуванні та розподіленні, високий рівень шкідливих викидів в атмосферу стають причиною збоїв у електропостачанні споживачам, можливих системних аварій та загрозою загальної енергетичній безпеці країни.

Сумарне виробництво електроенергії в світі у 2012 р. – 22,6 трлн кВт·год, споживання – 21,8 трлн кВт·год, експорт електроенергії – 676,5 млрд кВт·год (частка в загальному експорті світу – 38,6%), імпорт електроенергії – 674,3 млрд кВт·год (частка в загальному імпорті світу – 38,4%). За прогнозом МЕА виробництво електроенергії в світі протягом 20 років збільшиться на 1000 млрд кВт·год, що може бути зумовлене збільшенням споживання електроенергії, інтенсифікацією індустріального розвитку та збільшенням кількості населення на планеті [1].

Енергетична система України за розміром єостою в Європі після Німеччини, Франції, Італії, Іспанії і Великобританії. За потужністю ТЕС країна займає п'яте місце. До складу Об'єднаної енергетичної системи (ОЕС) України входять: 4 АЕС (15 діючих реакторів), 14 ТЕС, 7 ГЕС, 3 ГАЕС, 97 ТЕЦ, малі ГЕС, ВЕС та інші загальною встановленою потужністю 52,4 тис. МВт; 23 тис. км магістральних та міждержавних електричних мереж, 134 підстанції і 996 тис. км розподільчих мереж [2].

Встановлена потужність українських електростанцій за підсумками 2012 р. склала 53,8 ГВт, що на 481 МВт більше, ніж в 2011 р. Резерв системи з урахуванням необхідності реконструкції оцінюється у 30%. На ТЕС і ТЕЦ припадає 63%, або 33,9 ГВт. Атомні станції розташовують потужністю 13,8 ГВт, або 25,7% від загального показника. Частка атомної енергетики у виробленні електроенергії вище, так як АЕС несуть базове навантаження. Сукупна потужність ГЕС та ГАЕС – 5,5 ГВт, що становить 10,2% від всієї потужності енергосистеми [2]. Україна збільшила виробництво електроенергії у 2012 р. на 2,1% (198,1 млрд кВт·год). Зростання відбулося за рахунок експорту. АЕС скоротили обсяги виробництва на 0,1% (90,1 млрд кВт·год), ТЕС і ТЕЦ збільшили виробництво на 4,5% (88,6 млрд кВт·год), ГЕС та ГАЕС – на 0,5% (10,8 млрд кВт·год).

Частка державних електростанцій у виробництві електроенергії у 2012 р. знизилася з 84% до 68% за рік, що зумовлено завершенням приватизації енергетичних компаній «Західенерго» і «Дніпроенерго».

Реструктуризація електроенергетичної галузі у 1995 р. (відокремлення функцій виробництва від розподілу та постачання електроенергії) створила передумови для запровадження ринку. В Україні було обрано модель закупівельного агентства («єдиного покупця» або «пулу») і створено Оптовий ринок електроенергії (ОРЕ). Проте, вже на початку його роботи виявилися вади зазначеної моделі, зокрема в частині ціноутворення, умов для залучення інвестицій тощо. Тому в листопаді 2002 р. була ухвалена «Концепція функціонування та розвитку оптового ринку електричної енергії України», яка передбачала поступовий перехід до іншої моделі – двосторонніх договорів і балансуючого ринку (ДДБР). Україна має намір відмовитися від моделі єдиного покупця і поступово перейти до ринку двосторонніх договорів і балансуючого ринку в період з 2013 р. до 2016 р.

Демонополізація енергетичних ринків вже стала важливим моментом ринкових перетворень у світовому розвитку електроенергетики. Швидкість та поступовість переходу від монопольної до конкурентної форми організації відрізняються, в залежності від країн. На сьогодні жодна з моделей електроенергетичного ринку не існує у чистому вигляді. В практиці багатьох країн ще збереглися вертикально-інтегровані регульовані монопольні компанії. Так, Франція і Японія, енергетика яких в більшій мірі забезпечується атомною енергією (що є в деякій мірі характерним і для України) фактично не проводять стрімкого реформування електроенергетики [3].

Україна, на шляху загальних економічних реформ та, зокрема, перетворень в електроенергетичній галузі, має використовувати досвід розвинутих країн світу. Особливу увагу необхідно звернути на організацію нового конкурентного ринку електроенергії, модернізацію електромереж та використання досвіду у розвитку альтернативних джерел енергії, зокрема, вітрової і сонячної.

1. Офіційний веб-сайт Міжнародного Енергетичного Агенства. – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iea.org/russian>.

2. Національна безпека і оборона, №6 (135). – 2012. – Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Розумкова. – С. 17.

3. Б. Слупський. Основні моделі ринків електроенергетики та особливості їх державного регулювання: Порівняльний аналіз / Національна академія державного управління при Президенті України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/dums/2009_3/09sbvtpa.pdf.

Дергачова, В. В. Можливості інноваційного розвитку ринку електроенергетики України [Текст] / В. В. Дергачова, К. О. Кузнецова // Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції, 26-28 вересня 2013 р. / Відп. за вип. Ю.М. Гладенко. - Суми : ТОВ "ДД "Папірус", 2013. - С. 60-61.